

УДК 94 (100): 94 (477)

Андрій СТАСЮК

**ФРАНЦИСКАНСЬКІ МІСІЇ НА РУСІ В ЧАСИ ПРАВЛІННЯ ЮРІЯ II
ТРОЙДЕНОВИЧА (1325–1340 рр.)**

У статті проаналізовано місіонерську діяльність Братів Менших в руських володіннях Юрія II Тройденевича. Протягом другої половини 20-х рр. XIV ст. – до квітня 1340 р. спадщиною галицько-волинських правителів Романовичів управляв представник мазовецької гілки П'ястів – Болеслав Тройденевич, більш відомий після зміни обряду як Юрій II. За часів його правління в Руському королівстві значно збільшилась чисельність представників латинського обряду, у містах розвинувся процес запровадження магдебурзького права. Відповідні суспільно-політичні реалії цілком об'єктивно зумовлювали місіонерську діяльність Римської Церкви на Русі, репрезентовану в першу чергу мендикантськими орденами, втім й францисканцями.

Ключові слова: Русь, латинський обряд, Юрій II Тройденевич, францисканці, Римська Церква.

Несподівана смерть Андрія та Лева II Юрійовичів (1308–1323) на початку весни 1323 р. зумовила вигасання чоловічої лінії в династії Романовичів. Їхніми найлегітимішими правонаступниками за кужелем вважалися син Марії Юрійовни (?–1341) і черського князя Тройдена (1284–1341), онук короля Юрія Львовича (бл. 1252–1308), племінник згаданих братів-співправителів – Болеслав Тройденевич (бл. 1310–1340), а також син великого литовського князя Гедиміна (бл. 1275–1341) і, можливо, княгині з династії Романовичів Леоніди (?), відтак, зять Лева II Юрійовича або онук Юрія I – Любарт-Дмитро Гедимінович (бл. 1300–1384)¹.

Внаслідок польсько-литовсько-татарського компромісу владу над Руським королівством біля 1325 р. отримав Болеслав Тройденевич (Юрій II, 1325–1340), прийнявши східний обряд та ім'я свого діда². Він продовжив політику союзу з Тевтонським орденом, засвідчену грамотами 1325–1327 рр. та 1334–1335 рр.³. Зміну обряду Юрія II, очевидно, критично сприйняв папа, який 16 червня 1327 р. закликав його повернутися до єдності з Римською Церквою. Допомогти цьому, очевидно безрезультатно, намагався польський король Владислав Локетек (1261–1333)⁴, адже руський володар і надалі в грамотах називався Юрієм, що свідчить про збереження грецького обряду.

Політичні і торговельні відносини Руського королівства з Тевтонським орденом та країнами Центральної Європи за Юрія II поглибилися, його дружиною була католичка – донька великого литовського князя Гедиміна Офка-Євфимія (? – після 1340)⁵. Цей шлюб відкривав перспективу активних переговорів литовського правителя з понтифіком про можливість християнізації Литви у 20-х роках XIV ст.⁶.

Збереглися листи Гедиміна* Братам Проповідникам та Братам Меншим з травня 1323 р. із закликами організувати свої місії у володіннях князя⁷. Очевидно, активнішими виявилися францисканці. У кореспонденції до міноритів литовський володар зазначав, що збудував для ОФМ два храми у Вільно та Новогрудку. Також Гедимін просив керівництво Францисканського ордену присилати місіонерів, які б, як і їхні попередники, володіли польською, земгальською та руською мовами**⁸.

Місіонерська діяльність францисканців у Великому князівстві Литовському впродовж першої третини XIV ст. певною мірою пов'язана з місіями в руських землях. Зокрема, литовський правитель у листі до мендикантів чітко вказував на потребу місіонерів зі знанням руської мови, насамперед, за припущенням К. Стопки, для дипломатичних завдань⁹. Також функціону-

* Короткий огляд дискусії про автентичність листів Гедиміна навів Д. Карчевський.

** Існує погляд, ніби в листі Гедиміна до францисканців йшлося про пруську, а не руську мову. Не вступаючи в полеміку з литовськими та польськими колегами, погоджуємося із актуальністю знання руської мови для францисканських місіонерів у Великому князівстві Литовському. Значну частину населення країни становила “русь” грецького обряду.

вання міноритської місії у прикордонному з галицько-волинськими землями Новгородку сприяло б поширенню та взаємовпливу францисканців на руських і литовських теренах. У списку провінцій OFM з 1335 р., за Л. Леменсом, згадується “*Vicaria Lyoniae*”, яку Г. Голубовіч ідентифікував з Лівонією або Литвою, частково поєднуючи з дещо пізнішим вікаріатом Русі¹⁰.

Загалом, із правлінням Гедіміна та Ольгерда (бл. 1296–1377) пов’язані кілька міноритських традицій мученицької смерті францисканських місіонерів у Литві упродовж 30–60-х років XIV ст. В одній із них серед мучеників OFM у Вільно згадувалися доктор теології Станіслав Краківський, магістр теології Мартін Дрогобицький, доктори теології Ісидор Київський та Іринея Ярославський¹¹. З контексту зрозуміло, ніби деякі Брати Менші у литовські землі прибули з Русі. Принаймні, на це вказує географічна ідентифікація братів Мартіна, Ісидора й Іринея. Інша легенда інформує, що у 30-х роках XIV ст. “київський князь варвар” стратив чотирьох представників OFM¹². Автентичність цих переказів за браком достовірних джерел, довести практично неможливо, а постійне перебільшення кількості страчених віленських францисканців від 14 до 36 осіб тільки підкреслює їхній легендарний характер¹³.

Втім, з огляду на тісні політично-культурні та торгово-економічні зв’язки литовських і руських земель, певний взаємовплив у францисканських місіях першої половини XIV ст. на цих теренах існував.

Період правління Юрія II був вигідним для діяльності латинських місіонерів у володіннях Романовичів¹⁴. Внутрішня та зовнішня політика князя активно сприяла цьому. Окрім політично-торговельних союзів із Тевтонським орденом, володар впроваджував магдебурзьке право в містах. Збереглася грамота від 20 січня 1339 р., якою князь як спадкоємець королівства Русі на основі німецького, тобто магдебурзького права, передав у володіння Барткові з Сандомира місто Сянок¹⁵. Свідками цього документу виступили Іоан, прозваний, Адальберт – війт із Бохні, Бартоломей – війт із Варшави, Іоан Брунський та Лев із Сивича¹⁶.

Запровадження магдебурзького права сприяло збільшенню західноєвропейських колоністів та формувало в руських містах “середньовічні нації”. Зокрема, згаданий документ серед мешканців Сянока “знає” німців, поляків, угорців та русинів¹⁷. Очевидно, Сянок не єдине й не перше місто Романовичів з магдебурзьким правом. Ймовірно, мешканці Володимира користувалися таким привілеєм від кінця XIII ст.¹⁸.

Збільшення у володіннях Юрія II колоністів латинського обряду закономірно активізувало діяльність католицьких місіонерів, серед яких істотно місце займали Брати Менші. Міноритські аннали під 1329 р. занотували відправлення за підтримки папи Іоана XXII (1316–1334) численних домініканських і францисканських ченців у східні землі, втім на Русь¹⁹. Очевидно, за часів князя Юрія II головними центрами діяльності мендиканів були найважливіші торговельні та політичні центри його земель – Володимир і Львів.

Про латинську місію у Володимирі відомо завдяки папській буллі від 1 березня 1327 р., з приводу скарги любуського єпископа про порушення прав юрисдикції над католиками Русі. У тексті документа згадується, що опікун латинників в “землях Малої Галичини тобто Русі” любуський владика з давніх часів утримував єпископську адміністрацію у м. Володимир²⁰. Можливо єпископський осередок у Володимирі забезпечували францисканські або домініканські місіонери, адже останніх папа Іоан XXII активно закликав проповідувати серед схизматиків на Русі в 1331 та 1333 рр.²¹.

Присутність міноритів за правління Юрія II у Львові та інших містах, загалом, підтверджується кількома джерелами, пов’язаними з подіями весни 1340 р. За “Хронікою” Яна з Чарнкова (бл. 1320 – † після 1386), польськими рочниками міноритського походження XIV ст. та “Історією” Яна Длугоша (1415–1480), останнього галицько-волинського правителя 7 квітня 1340 р. отруїли руські бояри²². Серед основних причин його смерті польські наративи вказували надмірну прихильність до латинського обряду та протекцію в своєму оточенні чехам, німцям і полякам²³. Безперечно, підтримка на Русі латинників існувала, втім, не можна з цілковитою впевненістю стверджувати, що це призвело до вбивства князя. За словами Л. Войтовича, на такий крок частину знаті підштовхнули їхні особисті зв’язки з польськими та угорськими володарями після Вишеградських домовленостей 1338–1339 рр.²⁴.

Смерть Юрія II Тройденовича розпочала новий етап боротьби за спадщину Романовичів за участі польських, угорських, литовських і татарських сил. Найактивнішу позицію зайняв польський король Казимир III (1310–1370), який у квітні 1340 р. при військовій допомозі угорців здійснив похід на Русь, зайняв Львів і вивіз звідти королівські інсигнії та святині²⁵. Такими діями він протиставив себе любарському князеві Любарту-Дмитру, а також частині нобілітету на чолі з боярами Дмитром Детьком (? – бл. 1349) і Данилом із Острова. Вельможі заручилися підтримкою хана Узбека (1282–1342) і до 1349 р. призупинили польсько-угорські напади²⁶.

Саме міноритські аннали підкреслювали, що внаслідок приходу на Русь татарського війська 1343 р.^{**} тут було вбито багато християн латинського обряду, зокрема францисканських та домініканських місіонерів. Серед загиблих у Львові мученицькою смертю за Христову віру у додатках до “Анналів” названо мінорита, гвардіана львівського монастиря францисканців Станіслава Перемишльського²⁷. Повідомлення про отруєння галицько-волинського правителя, окрім польських наративів відобразили чеські і німецькі джерела. Зокрема, чернець-мінорит Іоан Вінтертурський (бл. 1300–1348/1349) у “Хроніці від імператора Фрідріха II до 1348 року” під 1341 р. у згадці про смерть “одного з найдостойніших руських королів” відзначив, що русини отруїли свого правителя настільки сильною отрутою, що його тіло розпалося на кілька частин²⁸.

Деталі вбивства галицько-волинського князя, що важливо, не відомі географічно ближчим за походженням джерелам, складених незадовго після смерті Юрія II. Йдеться про польські наративи, продовження “Хроніки Богемії” чеського каноніка Франтішка Празького (бл. 1290–1353/1362)²⁹ та “Книги історій” цистерціанського абата з Каринтії Іоана Віктрінгського (бл. 1270–1345/1347)³⁰. Натомість, як не дивно, францисканцю зі швейцарського міста Вінтертур було відомо про швидке розкладання тіла покійного руського князя через сильне отруєння. Цілком можливо, таку детальну інформацію хроніст отримав від очевидців події або від близьких до них осіб.

Різнопланові згадки про “русь”, відомі в багатьох міноритських наративах, активно поширювалися серед Братів Менших упродовж усієї середньовічної історії діяльності ордену. Іоан Вінтертурський вказував, що інформацію для хроніки черпав з попередніх джерел та численних розповідей³¹. Тому потрапляння за посередництва францисканців до твору швейцарського автора деяких деталей вбивства Юрія II, що залишилися не зауваженими у польських, чеських та австрійських джерелах, видається можливим, проте, без прямих доказів.

Згадки європейських хроністів, зокрема Франтішка Празького та Іоана Вінтертурського, про смерть руського правителя насичені повідомленнями про підтримку християн латинського обряду. Так швейцарський мінорит зазначив, що причиною отруєння князя була прихильність до західних християн та поширення серед русинів латинського обряду³². Празький канонік називав його “ревним католиком”, який запрошував у свої володіння кращих священників і теологів для викорінення серед русинів “схизми”. Це за словами автора, й призвело до вбивства володаря та сильної антикатолицької реакції в країні³³.

Ймовірно, названі Франтішком Празьким священники і богослови – це представники Домініканського та Францисканського орденів, які в першій третині XIV ст. займали активну позицію щодо місіонерської діяльності серед “не католиків”, зокрема, у володіннях Романовичів.

Під час подій 1340–1341 рр. латинські громади володінь Романовичів зазнали збитків. Очевидно, епіцентром антикатолицької реакції був Львів, куди навесні 1340 р. спрямував похід Казимир III. За зверненням польського короля до папи, відомим з булли 29 червня 1341 р., під час вбивства Юрія II на Русі загинуло багато християн латинського обряду³⁴. Це призупинило діяльність купців-латинників, а з ними й католицьких місій. Зокрема, як згадує “Рочнік

* Серед королівських інсигній Я. Длугош перелічив дві корони – *duoque diademata*. Одна могла належати Данилові Романовичу, а інша, очевидно, Юрію Львовичу.

** Наведений 1343 р. також не відповідає хронології тогочасних подій, тому що дату необхідно змістити на початок 1341 р.

Траски”, частина мешканців, побоюючись розправ, покинули Львів і виїхали разом із Казимиром III до Польщі, а деякі були вивезені силоміць³⁵.

Наприкінці першої третини XIV ст. мінорити відправлялися на схід з Угорщини. Зокрема, буллою від 8 вересня 1340 р. папа Бенедикт XII (1334–1342) доручив естергомському архієпископові та провінційному міністрові угорських францисканців забезпечити священниками і проповідниками з числа Братів Менших село Святого Хреста у Егерській дієцезії, у сусідстві з яким мешкають русини-схизматики³⁶.

Егерська єпархія – одна зі східних церковних провінцій Угорського королівства, до її складу входили комітати Унг, Берег, Марамарош, Угочі, Шарош та Земплін³⁷. Село Святого Хреста, куди, очевидно, у 1340 р. прибули францисканці, розташовувалося в околицях Пряшева комітату Шарош (сучасне с. Кріжовани, Пряшівський край, Словаччина). З тексту папського документу відомо про проживання у сусідстві з ним русинів східного обряду, до яких, як бачимо, прибули представники OFM, що володіли належним досвідом проповідницької діяльності в некатолицьких землях. Згаданих “сусідів-русинів”, очевидно необхідно вважати руськими мешканцями Угорського королівства. Хоча комітат Шарош знаходився на русько-угорському кордоні, розташування села Святого Хреста втім не можна розцінювати як прикордонне.

Проблема етнічної ідентифікації населення східних комітатів Угорського королівства XI–XIV ст. не раз цікавила істориків. За М. Волощуком, до XI ст. тут мешкали нащадки хорватських (білохорватських) племен, ідентичність яких зі зрозумілих причин в угорських джерелах не занотована. Пізніше сюди прямували руські поселенці, вмотивовані різними політичними, культурними й соціально-економічними чинниками. Втім, вони також не всі вважалися руссю, бо часто йшлося, наприклад, про галичан або й прозваних руськими неруського походження³⁸. Шаришська земля разом із сусідніми комітатами виступала місцем осідання таких громад.

Діяльність францисканського осередку серед поселенців-русинів на кордоні із Руським королівством могла впливати на поширення латинських місій до Сянока і Кросна. Зокрема, в Сяноку, який 1339 р. отримав магдебурзьке право, мешкали угорці, німці та поляки³⁹, які потребували латинського духовництва. Натомість у Кросно, за місцевою традицією, від 1342 р. діяла католицька парафія⁴⁰. За усними переказами місцевих францисканців з XVII ст., йшлося про каплицю Преображення Господнього, побудовану латинською громадою міста для міноритів⁴¹. Її існування на рубежі XIII–XIV ст. підтверджують архітектурні дослідження П. Лопаткевича⁴².

За таких умов прихід францисканських місіонерів упродовж кінця XIII – першої половини XIV ст. до Сянока та Кросна міг зумовлюватися діяльністю сусідньої Егерської дієцезії. Версія виглядає вірною за умов призначення 1376 р. першим офіційним архієпископом галицьким латинського обряду каноніка егерської капітули Матвія (1375–1380), який походив з теренів галицької єпархії⁴³. Це підкреслює вплив Егерської дієцезії на духовництво й вірних латинського обряду в Галицькій землі упродовж першої половини XIV ст. Церковні контакти між Галичиною і Угорщиною сягали початку XIII ст. У 1215 р. коронування галицького короля Коломана (бл. 1208–1241), за словами його батька Андрія II (бл. 1177–1235), мали запевнити Інокентія III (1198–1216) у підданстві та згоді галичан на унію за умови збереження грецького обряду⁴⁴.

Загалом, папа Іоанн XXII ще у 30-х роках XIV ст. володареві, церковним особам та всім християнам Угорського королівства видав кілька булл, де йшлося про необхідність протистояння схизматикам, невірним і поганам. У документі від 1 червня 1332 р. загрозою католицької віри названі сусідні з угорцями русини, інші схизматики й невірні. Натомість 5 липня 1334 р. понтифік звернувся до вірних Угорщини, звільнивши від усіх гріхів тих, хто загинув чи загине у боротьбі зі схизматиками, татарами, язичниками та численними невірними народами⁴⁵.

Опосередкованим свідченням діяльності угорських міноритів у землях Романовичів упродовж першої чверті XIV ст. є лист францисканського місіонера серед монголів Йоанка Угорця до генерала OFM Михайла з Чензени (1316–1328) від 1320 р.⁴⁶ У ньому чернець інформував керівництво ордену про успіхи своєї діяльності, відзначаючи перспективи християнізації

народів Сибіру де вже, як він чув, якийсь руський священник проводив хрещення тамтешніх аборигенів за грецьким обрядом⁴⁷.

Руського клірика і надані ним таїнства хрещення угорський францисканець потрактував як “схизматичні”. Очевидно мінорит контактував і з іншими священниками або особами, які володіли інформацією про Таїнство хрещення за грецьким обрядом⁴⁸. Йоанка Угорець відтак мусів володіти слов'янською мовою й, ймовірно, етнічно був словаком. Угорські мінорити займали чільні позиції серед латинських місіонерів татар. Тільки з першої половини XIV ст. можна згадати кілька проповідників в Орді, які походили з володінь Анжу. Окрім згаданого Йоанки, це закатований у Сараю 1334 р. францисканець Стефан з Угорщини⁴⁹ та посол папи Бенедикта XII до хана Узбека – мінорит Ілля з Угорщини, відомий з булли 1340 р.⁵⁰.

Активна діяльність угорських францисканців серед татар могла впливати на руські місії Братів Менших. Необхідність використання перекладачів, втім для дипломатичних справ зі знанням руської і татарської мови відзначав ще Іоан де Плано Карпіні (бл. 1182–1252)⁵¹, а їх майбутні місіонери вивчали хіба що в землях Рюриковичів. Маршрут до земель монголів досить часто пролягав торговими шляхами Русі, де ченці контактували з місцевим населенням.

Проаналізувавши францисканські місії на Русі періоду правління Юрія II, слід підкреслити кілька наступних тез. Постійні торгово-економічні зв'язки із Тевтонським орденом, Польщею й Угорщиною призводили до збільшення купців-латинників у руських містах, існувала потреба в католицьких духівниках із числа домініканців і францисканців. Династична політика Романовичів, спрямована на союзи із сусідніми династіями призвела успадкування престолу в 1325 р. мазовецьким князем Болеславом Тройденовичем. Його правління відзначалося підтримкою латинських громад, розвитком та організацією міст за магдебурзьким правом, що окреслювало хороші перспективи для місіонерської діяльності мендикантів. Смерть останнього представника династії Романовичів навесні 1340 р. започаткувала довготривалу боротьбу за їхню спадщину та антикатолицьку реакцію в країні. Впродовж першої третини XIV ст. у містах королівства Русі були сформовані належні умови діяльності духовенства латинського обряду основу якого, згідно папської політики, складала й францисканці.

1. Войтович Л. Князь Юрій–Болеслав Тройденович: ескіз портрета // Княжа доба: історія культура / Від. ред. В. Александрович; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2011. – Вип. 5. – С. 211–214.
2. Там само. – С. 215–216.
3. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О.Купчинський – Львів : НТШ, 2004. – С. 167–187.
4. *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae gentium que finiti matum historiam illustrantia / Deprompta collecta ac serie chronologia disposita ab Augustino Theiner.* – Romae: Typis Vaticanis, 1860. – Tomus Primus (ab Honorio pp. III. Usque ad Gregorium pp. XII. 1217–1409). – P. 299 (N 383, 384); *Documenta Pontificum Romanorum Historiam Ucrainae Illustrantia (1075–1953): In 2 v. / Colleget in introductione et adnotationibus auxit P. Athanasius G. Welykyi OSBM.* – Romae: PP. Basiliani-Piazza della Madonna dei Monti 3, 1953. – V.1 (1075–1700). – P. 60–61 (N 40, 41); *Bullarium Poloniae / Ediderunt et curaverunt I. Sułkowska-Kuraś et St.Kuraś.* – Romae: P.A.N. (Polska Akademia Nauk); I.H. (Instytut Historii); K.U.L. (Katolicki Uniwersytet Lubelski), 1982. – T.1. (1000–1342). – P. 255–256 (N 1443, 1444).
5. Папа І. Гедиміновичі в Галичині та на Волині у XIV – XV ст. // *Colloquia Russica. Series I., vol. 2: Principalities in lands of Galicia and Volhynia in international relations in 11th – 14th c.* Publication after 2 International Conference, Ivano-Frankivsk, 20– 22th October, 2011 / Ed. Vitaliy Nagirnyy. – Krakow, 2012. – S. 141–142.
6. Послання Гедими́на [Електронний ресурс] / А.Н. Литов, В. Т. Пашуто, И. В. Шталь. – Вильнюс : Минтис, 1966. – 197 с. – Режим доступу : <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Litva/XIV/Gedimin/index.phtml?id=2241>.
7. 26 мая 1323 г. Послание Гедими́на монахам Ордена проповедников (доминиканцев) [Електронний ресурс] // Послання Гедими́на / А. Н. Литов, В. Т. Пашуто, И. В. Шталь. – Вильнюс : Минтис, 1966. – 197 с. – Режим доступу : <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Litva/XIV/Gedimin/5.phtml?id=2246>.
8. 26 мая 1323 г. Послание Гедими́на монахам Ордена міноритов (францисканцев) [Електронний ресурс] : // Послання Гедими́на / А. Н. Литов, В. Т. Пашуто, И. В. Шталь. – Вильнюс : Минтис, 1966. – 197 с. – Режим доступу : <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Litva/XIV/Gedimin/6.phtml?id=2247>.

9. Stopka K. Próby chrztu Litwy za Mendoga i Giedymina // Św. Jadwiga Królowa a chrystyjanizacja Litwy. – Kraków, 2010. – S. 39
10. Golubovich H. Series Provinciarum Ordinis Fratrum Minorum saec. XIII et XIV // Archivum Franciscanum Historicum. – Quaracchi, 1908. – Annus I. – Tomus I. – P. 21., Tab., VI., Ad. 2.
11. Annales Minorum seu trium Ordinum a S. Francisco institutorum auctore A.R.P. Luca Waddingo hiberno. – Romae: Typis Rochi Bernarbo, MDCCXXXIII. – T. 7. – P. 250.
12. Annales Minorum. – T. 7. – P. 248.
13. Karczewski D. Franciszkanie w monarchii Piastów i Jagiellonów w średniowieczu. – S. 347-348.
14. Ibidem. – S. 262.
15. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти. – С. 187–194.
16. Там само. – С. 192, 194.
17. Там само. – С. 190, 193.
18. Там само. – С. 162.
19. Annales Minorum. – P. 100.
20. Bullarium Poloniae. – T.1. – P. 252 (N 1419).
21. Ibidem. – P. 291, 301 (N 1654, 1710).
22. Długossii Joannes. Annales seu Cronicae ingliti regni Poloniae / Lib. IX. – Varsaviae: Panstwowe wydawnictwo naukowe, 1975. – S. 268–269; Długossii Joannes. Annales seu Cronicae ingliti regni Poloniae / Lib. IX. – Varsaviae: Panstwowe wydawnictwo naukowe, 1978. – T. 5. – P. 215–216; Joannis de Czarnkow Chronicon Polonorum // Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe polski / A. Bielowski. – Lwów, 1872. – T.2. – S. 620–621; Rocznik Mołopolski // Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe polski / Wydany nakładem Akademii Umiejętności w Krakowie. Opracowany przez lwowskie grono członków komisji historycznej tejże Akademii. – Lwów, 1878. – T.3. – S. 199–200; Rocznik Traski // Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe polski / A. Bielowski. – Lwów, 1872. – T. 2. – S. 860.
23. Ibidem.
24. Войтович Л. Князь Юрій–Болеслав Тройденович: ескіз портрета. – С. 220; Його ж. Польський король Казимир III і боротьба за спадщину Романовичів // Вісник Львівського університету : Серія історія. – Львів, 2011. – Вип. 46. – С. 35–36; Його ж. Польща, Мазовія, Литва та Угорщина у боротьбі за спадщину Романовичів // Проблеми Слов'янознавства. – 2010. – Вип. 59. – С. 52–66.
25. Войтович Л. Польський король Казимир III і боротьба за спадщину Романовичів. – С. 27.
26. Грушевський М. Історія України-Руси: В 10 т., 11 кн. – К. : Наукова думка, 1993. – Т. 4. – С. 27–28.
27. Annales Minorum. – T. 7. – P. 298; Annalium Ordinis Minorum. Supplementa. Fr. Antonio Melissano de Macro. – Augustae Taurinorum: Ex Typographia Ioannis Iacobi Chringheli, et Pauli Mariae Dutti Sociorum, MDCCX. – Ab Anno 1213 – AD Anno 1500. – P. 44.
28. Johannis Vitodurani Chronicon. Die Chronik des Minoriten Johanness von Winterthur / Nach der Urschrift herausgegeben durch Georg von Wyss. – Zürich, Druck von J. J. Ulrich, 1856. – P. 165.
29. Die Königsaaler Geschichts-Quellen mit den Zusätzen und der fortsetzung des Domherrn Franz von Prag / Herausgegeben von Dr. Johann Loserth // Fontes rerum Austraricarum. Oesterreichische Geschichtsquellen. Erste Abteilung, Scriptorum. – Wien, 1875. – Part 1. – Vol. 8. – P. 564–565.
30. Johannes Victoriensis und Andere Geschichtsquellen Deutschlands im vierzehnten jarhundert / Herausgegeben von Joh. Fridriech Boehmer // Fontes rerum Germanicarum. – Schtutgart; J.G. Cotta'scher Verlag, 1843. – Bd. 1. – P. 438.
31. Lorenz O. Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter seit der mitte des dreizehnten jarhunderts. – Berlin : Verlag von Wilhelm Hertz, 1876. – S. 57–63; Грушевський М. Історія України-Руси : в 10 т., 11 кн. – К. : Наукова думка, 1993. – Т. 3 : До року 1340. – С. 527–528.
32. Johannis Vitodurani Chronicon. – P. 165.
33. Die Königsaaler Geschichts-Quellen mit den Zusätzen und der fortsetzung des Domherrn Franz von Prag. – P. 564–565.
34. Bullarium Poloniae. – S. 338.
35. Joannis de Czarnkow Chronicon Polonorum. – S. 860–861.
36. Vetera Monumenta historica Hungariam sacram Illustrantia / Ed. Augustino Theiner. – Romae : Typis Vaticanis, 1859. – T. 1 (1216–1352). – P. 640–641.
37. Font M. Államapítás 970–1038 // Magyarország története / Főszerkesztő I. Romsics. – Pécs : Kossuth Kiadó, 2009. – 51 s.
38. Волошук М. Проблеми та перспективи вивчення середньовічних міграційних рухів (на прикладі руських переселенців у королівстві Угорському XI–XIV ст.) // Величина малих язичких, књижевних,

- культурних, и истријских традицијах. Зборник радова. Са Међународне научне конференције, одржане на Андревлју од 20–21. априла 2012. године. – Нови Сад, 2012. – С. 107–120.
39. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть : Дослідження. Тексти. – С. 190, 193.
  40. Sarna W. Opis powiatu Krośnieńskiego pod względem geograficzno-historycznym. – Przemyśl: Z Drukarni Józefa Styfiego, 1898 (Reprint: Krosno: RUTHENUS, 2003. – S. 195. Przypis 3.; Zwiercan A. O franciszkanach w Krośnie do końca XVIII wieku. W 600-lecie kanonicznej erekcji klasztoru w Krośnie // Nasza przeszłość. Studia z dziejów Kościoła i kultury katolickiej w Polsce. – Kraków, 1979. – T. 51. – S.14.
  41. Karczewski D. Franciszkanie w monarchii Piastów i Jagiellonów. – S. 314., przypis 350.
  42. Łopatkiewicz P.. Przebiterium kościoła franciszkańskiego w Krośnie w świetle badań najnowszych // Kościół i klasztor franciszkański w Krośnie przeszłość oraz dziedzictwo kulturowe. Materiały z sesji naukowej Krosno, listopad 1997. – Krosno: Muzeum Rzemiosła w Krośnie, 1998. – S. 55.
  43. Bullarium Poloniae / Ediderunt et curaverunt I.Sułkowska-Kuraś et St.Kuraś. – Romae : P.A.N. (Polska Akademia Nauk); I.H. (Instytut Historii); K.U.L. (Katolicki Uniwersytet Lubelski), 1985. – T. 2. (1342–1378). – P. 379, N. 2308.
  44. Чубатий М. Історія Християнства на Русі-Україні. – Рим : Нью Йорк : Український Католицький Університет, 1965. – Т.1 (до 1353 р.). – С. 576–585.; Волощук М., Жерноклеєв О. Релігійна політика Угорщини в Галичині у першій чверті XIII ст. // Вісник Прикарпатського університету. Історія. Випуск 3. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 13–17; Волощук М. Естергомський архієпископ в системі русько-угорських відносин кінця XII – першої третини XIII століть // Княжа доба: історія і культура / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України / відп. ред. Л. Войнович. – Львів, 2010. – Вип. 3. – С. 104–115.
  45. Vetera Monumenta historica Hungariam sacram Illustrantia. – Т. 1. – P. 554–555.
  46. Аннинский С. Известия венгерских миссионеров XIII–XIV вв. о татарах и Восточной Европе / С. Аннинский // Исторический архив. – М.; Л. : АН СССР, 1940. – Т. 3. – С. 90–94, 110–114.
  47. Там само. – С. 93, 111.
  48. Там само.
  49. De Conformitate Vitae Beati Francisci ad Vitam Domini Iesu auctore Fr. Bartholomaeo de Pisa // Analecta Franciscana sive Chronica aliaque Varia Documenta ad Historiam Fratrum Minorum spectantia / Edita a Patribus Collegii S. Bonaventurae. – Quaracchi : Ex Typographia Collegii S. Bonaventurae, 1906. – Т. 4. – P. 333.
  50. Vetera Monumenta historica Hungariam sacram Illustrantia. – Т. 1. – P. 640–641.
  51. Іоаннь де Плано Карпини Історія Монгаловъ. Вильгельмъ де Рубрукъ Путешествіе въ Восточныя страны / введеіне, переводъ и примѣчанія А. Малина. – СПб. : Изданіе А.С. Суворина, 1911. – С. 2.

В статъе дан анализ миссионерской деятельности Братьев Меньших в русских владениях Юрия II Тройденевича. В течение второй половины 20-х гг. XIV в. – до апреля 1340 г. наследием галицко-волынских правителей Романовичей управлял представитель мазовецкой ветви Пястов – Болеслав Тройденевич, более известен после изменения обряда как Юрий II. Во времена его правления в Русском королевстве значительно увеличилась численность представителей латинского обряда, в городах развился процесс внедрения магдебургского права. Соответствующие общественно-политические реалии вполне объективно обусловили миссионерскую деятельность Римской церкви на Руси, представленную в первую очередь мендикантскими орденами, в том числе и францисканцами.

Ключевые слова: Русь, латинский обряд, Юрий II Тройденевич, францисканцы, Римская церковь.

The author of the article analyzes the missionary activity of Friars Minor in possession of Jurij's II Troydenovych. During the second half of the 20's XIV c. – to april 1340, heritage Galician-Volyn Romanovich winners ruled representative Piast Masovian branch – Boleslaw Troydenovych, better known as Jurij II. During his tenure in Rus kingdom considerably increased the number of members of the latin rite, in the towns developed implementation of Magdeburg law. Relevant socio-political realities quite objectively predetermined missions of the Roman Church in Russia, represented primarily mendicant orders, including the Franciscans.

Keywords: Russia, Latin rite, Jurij II Troydenovych, the Franciscans, the Roman Church.